

3240/2019. (X. 17.) AB határozat alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság a Gy ri Ítél tábla Pk.1.25.613/2019/3. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Indokolás

I.

[1] 1. Az indítványozó jogi képvisel jén (dr. Litresits András, Litresits Ügyvédi Iroda) keresztül az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (továbbiakban: Ve.) 233. §-a alapján 2019. október 4-én a Gy ri Ítél tábla útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Gy ri Ítél tábla Pk.1.25.613/2019/3. számú, 2019. szeptember 25-én kelt végzése ellen, mivel álláspontja szerint a támadott végzés sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését, valamint a IX. cikk (3) és (4) bekezdését.

[2] 1.1. A Gy ri Ítél tábla végzésében megállapított tényállás szerint a FIDESZ Magyar Polgári szövetség egy önkormányzati képvisel jelöltje (a továbbiakban: önkormányzati képvisel jelölt) 2019. szeptember 4-én "Megújul a Kodály Zoltán iskola, minden más hazugság" címmel videót tett közzé képvisel jelölt Facebook oldalán. A videó 56. másodpercében az alábbi állítás hangzott el: "Az elmúlt évben több mint kétmilliárd forint értékben történt intézményfelújítás ebben a városban, amelyet a székesfehérvári ellenzék soha, soha nem támogatott." Ezen videó közzététele miatt az indítványozó és a Magyar szocialista Párt (a továbbiakban: MSZP) kifogást nyújtott be a Helyi Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: HVB), és annak megállapítását kérték, hogy az önkormányzati képvisel jelölt a videó közzétételevel megsértette a Ve. 2. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt, a választás tisztasága megővésének, valamint a Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt jóhiszem és rendeltetés szer joggyakorlás alapelvét. Kifogásukban kifejtették, hogy a videó megteveszti a választópolgárokat, mivel azt a látszatot kelti, hogy az ellenzéki képvisel k, ideértve az ellenzéki képvisel jelölteket is, nem támogatják az intézmények felújítását. Ezzel szemben az igazság az, hogy a székesfehérvári ellenzéki képvisel k minden esetben, így a videó címében megnevezett iskola esetében is a felújítás mellett szavaztak, amelyet a 2017. szeptember 29-i közgy lés szavazási jegyz könyve is alátámaszt.

[3] A HVB 2019. szeptember 16-i ülésén meghallgatta a kifogással érintett önkormányzati képvisel jelöltet, aki elmondta, hogy a videó az ellenzék korábbi megnyilvánulásaira válaszként készült (az ellenzéki képvisel k ugyanis korábban az érintett iskola el tt azt állították, hogy az önkormányzat keveset költ az intézményei fejlesztésére), az intézményfelújítás alapjául

szolgáló forrásokat pedig mindig a költségvetési rendelet tartalmazza, amelyet az ellenzék egyik évben sem szavazott meg.

[4] A HVB a 157/2019. (IX. 16.) számú határozatával a kifogást elutasította. A választási bizottság a határozatában - figyelembe véve az Alkotmánybíróság vonatkozó döntéseit - megállapította, hogy a videóban (amely egyértelm en a Ve. szerinti kampányeszköznek min sül) elhangzó állítás általánosan min sítí a politikai ellenfeleknek a helyi intézmények fejlesztésének támogatásával kapcsolatos magatartását, így a megnyilvánulásnak a tényközlési eleme csak kisebb súlyú. Ezért az elhangzó állítás összességében politikai véleménynek min sül, amivel az érintett önkormányzati képvisel jelölt ezzel arra kívánt utalni, hogy az ellenzéki képvisel k általában nem támogatták az intézményfejlesztéseket. A HVB azt is kiemelte döntésében, hogy amennyiben az indítványozó a kijelentéseket valótlannak ítéli, a kampányban lehet sége van annak széleskör cáfolatát adni. A HVB hangsúlyozta azt is, hogy a Ve. a negatív kampányt sem tiltja.

[5] 1.2. Az indítványozó és az MSZP a HVB döntésével szemben fellebbezést nyújtott be a Fejér Megyei Területi Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: TVB), amely azonban a 42/2019. (IX. 20.) számú határozatával a HVB döntését helybenhagyta. A TVB meger sítette a HVB azon érvelését, miszerint az érintett önkormányzati képvisel jelölt csak általánosságban min sítette az ellenzék magatartását, ráadásul a szövegkontextusból kiemelt mondat önállóan nem vizsgálható, mert megbontaná a megszólalás logikai összefüggését, valamint lehetetlenné tenné a megszólaló valódi céljának, szándékának megítélését. A TVB hivatkozott az Alkotmánybíróság 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatában foglaltakra is, és ez alapján hangsúlyozta, hogy a tényállítások megítélése során nem lehet kizárólag a kijelentés szó szerinti tartalmának értékelésére hagyatkozni. A TVB ezért megállapította, hogy a videó és annak közlései a véleménynyilvánítás szabadságának fokozott védelmét élvez közügyek szabad vitatásának fogalmi körébe tartoznak, mivel a szó szerinti tartalomtól függetlenül a kijelentésnek észszer en tulajdonítható olyan jelentés, amelyet a választópolgárok az érintett ellenzék politikájával szembeni véleményként értelmezhetnek.

[6] 1.3. Ezt követ en az indítványozó és az MSZP felülvizsgálati kérelemmel fordult a Gy ri Ítél táblához, amelyben hangsúlyozták, hogy a kifogásolt nyilatkozat olyan állítást tartalmaz, amely egyáltalán nem fedi a valóságot, ugyanis az ellenzéki képvisel k minden esetben az érintett iskola felújítása mellett szavaztak. Véleményük szerint a HVB és a TVB helytelenül értelmezték a hivatkozott alkotmánybírósági döntéseket, mivel pl. a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatból álláspontjuk szerint az következik, hogy ha egy kijelentésb l észszer en még a kampány keretei között sem következhet olyan értelmezés, amely az érintettek jöv beli politikájára vagy alkalmasságára vonatkozik, akkor az nem tekinthet politikai véleménynyilvánításnak, és ezért mint tényállítás, az amiatt való fele l sség megállapítása is lehetséges. Úgy vélik, hogy a vitatott kijelentés tartalmát a ténybeli elem dominálja, azaz nem tekinthet véleménynek (hiszen annak tartalma tételesen cáfolható), így pedig a 7/2014.

(III. 7.) AB határozat szerint nem áll alkotmányos védelem alatt. A kijelentés ugyanis nem az ellenzéki jelöltek alkalmasságát vitatja, hanem egy konkrét szavazás során leadott "igen" szavazatukat vonja kétségbe. Ezért a kijelentés alkalmas a választópolgárok megtévesztésére, és így sérti a Ve. 2. § (1) bekezdésében foglalt alapelveket is. Álláspontjuk szerint a TVB abban is hibázott, hogy a teljes videót vette alapul - amely valóban tartalmaz véleményeket is - és nem csak a kifogásolt mondat tényállás szerinti vizsgálatát.

[7] A Gy ri Ítél tábla végzésében nem találta alaposnak a felülvizsgálati kérelmet, így a TVB határozatát helyben hagyta. Az ítélet indokolásában a Gy ri Ítél tábla kiemelte, hogy döntése meghozatala során figyelembe kellett vennie, hogy az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint egy választási kampányban a leghatékonyabb körben érvényre kell juttatni a közügyek vitathatóságának követelményét, és így a jelöltek alkalmasságáról, politikai programjairól alkotott akár túlzó vagy fokozott hangvételű vélemények is elfogadottak. Egy kifogásolt kijelentés megítélése során ezért - az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint - nem a köznapiságban vett bizonyíthatósági tesztet kell alapul venni, azaz a vizsgálat nem szorítkozhat pusztán a nyelvtani értelmezésre, hanem annak is jelentősége lesz, hogy az érintett kijelentés milyen szövegkontextusban, milyen szituációban fogalmazták meg, és ez alapján kell annak valódi jelentését, a választópolgárok részére értelmezhető kampányüzenetét értelmezni. Ezért a Gy ri Ítél tábla is hangsúlyozta (egyetértve a TVB álláspontjával), hogy a kifogásolt mondatot nem lehet önmagában megítélni, a vizsgálatnak szükségképpen ki kell terjednie a teljes szöveggörnyezetre, a logikai és tartalmi összefüggésekre is, azaz arra, hogy az összességében milyen üzenetet hordoz a választópolgárok irányába. Erre tekintettel a Gy ri Ítél tábla az ítéletében kiemelte, hogy a kifogásolt nyilatkozatnak valójában nem az volt a jelentése, hogy az ellenzék nem támogatta a megnevezett iskola felújítását. A kifogásolt kijelentés ugyanis arra utalt, hogy egyfelől az érintett iskola felújítását az önkormányzat a jövőben végrehajtja, másfelől, hogy az elmúlt években kétegy milliárd forint értékben végzett az önkormányzat intézményfelújításokat. A Gy ri Ítél tábla megítélése szerint a kifogásolt kijelentés arra vonatkozott tehát, hogy ezeket a már megvalósult felújításokat nem támogatták az ellenzéki képviselők. Ezen állítás valóságát azonban az ítélet táblának nem kellett vizsgálnia, mivel az nem volt az ügy tárgya, és ahhoz a kérelmezők bizonyítékokat sem csatoltak.

[8] Mindezek alapján a Gy ri Ítél tábla úgy ítélte meg, hogy a nyilatkozat egésze, illetve annak valódi tartalma alapján megállapítható, hogy a kifogásolt - kiragadott - mondatnak nincs önálló jelentősége, illetve jelentősége, mindemellett pedig a kijelentés közvetlenül köti az érintettek politikai tevékenységéhez, és általánosan minősíti az ellenzék intézmények fejlesztésével kapcsolatos magatartását, ezért az politikai véleménynek tekinthető. A Gy ri Ítél tábla szerint az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozata szerint, ha egy közügyekben történő megnyilvánulásnak tulajdonítható olyan értelmezés, amely a választópolgárok irányába az érintett politikai szereplő múltbeli vagy jövőbeli alkalmasságára, hitelességére

vonatkozó politikai véleményként is értelmezhető, akkor abból kell kiindulni, hogy a kijelentés politikai véleménynek tekinthető. Ha azonban ezen követelmények észszerűen még a kampányidőszakban sem állnak fenn a vizsgált kijelentés tekintetében, azaz az inkább tényállításnak tekinthető, akkor azt a Gy ri Ítél tábla szerint kell megítélni. Jelen ügyben azonban a fentiek szerint úgy ítélte meg a Gy ri Ítél tábla, hogy a kifogásolt kijelentés politikai véleménynyilvánításnak minősíthető.

[9] 1.4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, és az Abtv. 27. §-a, valamint a Ve. 233. §-a alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének és a IX. cikk (3), valamint (4) bekezdésének sérelmére hivatkozással semmisítse meg a Gy ri Ítél tábla végzését.

[10] Alkotmányjogi panaszának indokolásában elmondta, hogy álláspontja szerint az ítélet végzése elsősorban azért sérti az Alaptörvényt, mivel az nem vette figyelembe, hogy a hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt, márpedig a kifogásolt videón elhangzó kijelentés egyáltalán nem fedti a valóságot. Álláspontja szerint az ítélet indokolása (amely szerint a kijelentés politikai véleménynek tekinthető és annak nincs önálló jelentősége, mivel csak általánosan minősíti az ellenzék intézményfejlesztésekkel összefüggő magatartását) nem helytálló, ugyanis a kifogásolt videó elején megjelenik az indítványozó képmása is, amely miatt az kifejezetten tiszteletteljes negatív színben. Az ítélet végzésének indokolása az indítványozó szerint a józan ész követelményével is szembemegy, és emellett hiányos is, mivel nem ad választ több kérdésre. Így pl. arra sem, hogy miért nem tulajdonított jelentőséget az ítélet tábla a kijelentés minősítése során annak, hogy az érintett önkormányzati képviselő jelölt azt állította, hogy az ellenzék "soha, soha nem" támogatta az intézményi felújításokat, holott ez tételesen cáfolható, mivel a jegyzőkönyv szerint az ellenzék megszavazta az érintett iskola felújítását. Úgy véli, hogy egy tényállítást (amely jelen esetben fennáll) nem lehet politikai véleményként értelmezni, mivel azt az ún. bizonyíthatósági teszt alapján meg lehet és kell is ítélteni. Mindezek alapján véleménye szerint téves a TVB határozatának alapjogi érvelése, ugyanis a kérdéses állítás bizonyíthatóan hamis tényállítás, ami ezért nem áll alapjogi védelem alatt, azt a TVB mégis a véleménynyilvánítás oltalma alá vonta.

[11] Az indítványozó szerint az Alaptörvény IX. cikk (3) bekezdéséből az következik, hogy a józan észnek megfelelő értelmezés alapján a jelöltek egy választási kampányban nem folytathatnak hamis tényekkel negatív kampányt. Az alkotmányjogi panasz indokolása szerint az ítélet tábla nem vette figyelembe az Alkotmánybíróság több releváns határozatát sem, egyúttal azonban tévesen hivatkozott a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatra, az ugyanis egy plakátra és nem egy videóban megfogalmazott kijelentésre vonatkozik, így az abban kimondott megállapítások véleménye szerint jelen ügyben irrelevánsak. Egyúttal azonban azt is kiemelte, hogy a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozattal sem áll összhangban az ítélet végzése, mivel ezen határozat is kimondta, hogy a politikai véleményeknek is vannak határai, és amennyiben a kijelentés az észszerű követelménye szerint sem köthető az érintett személy múltbeli vagy jövőbeli politikai alkalmasságának megítéléséhez, akkor a tényállításokra irányadó

követelmények vonatkoznak rá. Jelen ügyben pedig álláspontja szerint a kifogásolt kijelentés ilyen, cáfolható tényállitásnak tekinthető, tehát az nem tekinthető pusztán politikai véleménynek. Úgy véli, hogy összhangban az Alkotmánybíróság 1/2015. (I. 16.) AB határozatával, a kijelentés kifejezetten lejárásra irányuló kijelentés volt, amely semmiképpen nem állhat alkotmányos védelem alatt.

II.

[12] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott szabálya szerint:

"VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák."

"IX. cikk (3) A demokratikus közvélemény kialakulásához választási kampányidőszakban szükséges megfelelő tájékoztatás érdekében politikai reklám médiaszolgáltatásban kizárólag ellenérték nélkül, az esélyegyenlőséget biztosító, sarkalatos törvényben meghatározott feltételek mellett közölhető."

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére."

[13] 2. A Ve. hatályos szövege szerint:

"2. § (1) A választási eljárás szabályainak alkalmazása során érvényre kell juttatni a következő alapelveket:

a) a választás tisztaságának megóvása,

[...]

e) jóhiszemű és rendeltetés szerinti joggyakorlás."

III.

[14] 1. Az alkotmányjogi panasz az Abtv.-ben meghatározott formai és tartalmi követelményeknek részben megfelel.

[15] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörben vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben elírt tartalmi feltételeit, különösen a 26-27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29-31. § szerinti feltételeket.

[16] Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó az alkotmányjogi panasszal támadott ügyben kifejezetten szerepelt a kifogásolt videóban; azzal szemben (másodmagával) terjesztett el kifogást a HVB-hez, és annak döntésével szemben (szintén másodmagával) fordult fellebbezéssel a TVB-hez, valamint felülvizsgálati kérelemmel a Gy.ri Ítélet táblához. A panasz az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltaknak is eleget tesz: az indítványozó a rendes jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.

[17] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)-f) pontjaiban foglalt feltételeknek az Alaptörvény IX. cikk (3) és (4) bekezdése vonatkozásában megfelel.

[18] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése vonatkozásában azonban az indítványozó nem adott el

semmilyen érdemi indokolást, így indítványának ezen része nem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mivel - az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint - az indokolás hiánya (lásd többek között: 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11], 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]) az ügy érdemi elbírálásának akadálya. Ezért az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben nem vizsgálta.

[19] Az Alkotmánybíróság megállapította egyúttal, hogy a panasz a törvényes határidőn belül, azaz a támadott végzés kézhezvételétől számított 3 napon belül érkezett [Ve. 233. § (1) bekezdés].

[20] 2. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetősége vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását (erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18], továbbá 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [16]). A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

[21] A jelen alkotmányjogi panasszal összefüggésben az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (3) és (4) bekezdése tekintetében alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekinti, hogy egy nyelvtani szempontból állító kijelentés vonatkozásában a bizonyíthatósági teszttel vizsgálható, azaz adott esetben tényszerűen, objektíven cáfolható tényállítás esetén miként érvényesülhet a véleménynyilvánítás szabadsága.

[22] 3. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy "az eladó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet" terjesszen a testület elé. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az ügyet a befogadási eljárástól elzárva érdemben bírálta el.

IV.

[23] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[24] 1. Az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján "a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azaz azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok [jelen esetben az Alaptörvény IX. cikkének] alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az elítelt fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes." (3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18])

[25] Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el azonban az ítélező bíróságok hatáskörét az elítelt fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányosságai szempontjainak megtartását vizsgálhatja felül.

[26] 2. A támadott ítéltáblai végzésben foglalt tényállás keretei között az alkotmányjogi értékelés kiindulópontja egyrészt az, hogy a közügyekkel összefüggő vélemények nyilvánítását a szólásszabadság különös erővel védelmezi, és a közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások: a társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják (7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45], [48]). Másrészt - összhangban a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatban foglaltakkal - az Alkotmánybíróság a szólásszabadságnak ebben a különösen védett körében jelen ügyben is érvényesnek tartja a vélemények és a tényállítások megkülönböztetésének relevanciájáról mondottakat: "A tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólásszabadságnak. Egyrészt valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, másrészt tényközlések nélkül a véleményformálás is ellehetetlenülne. A szólás- és sajtószabadság határainak megvonásánál mindazonáltal indokolt különbséget tenni az értéktételek és a tényállítások védettsége között [...]. Míg vélemények esetében a hamisság bizonyítása értelmezhetetlen, addig a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt." (7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]) Az adott közlés védelmére vonatkozó alkotmányjogi mérce meghatározásakor tehát a közügyek vitáján belül is fontos kérdés, hogy a közlés értéktételnek vagy tényállításnak minősül-e (lásd: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [25]).

[27] 3. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is fontosnak tartja kiemelni, hogy "[v]álasztási kampányban tipikusan a közszereplők egymás közti kontextusában kell értelmezni és megítélni a véleménynyilvánítási szabadságot, illetve annak korlátait" (31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [28]). A választási kampányt pedig az Alkotmánybíróság következetesen olyan szituációnak tekintette, amelyben a leghatékonyabban lehet számításba a közügyek minél szabadabb vitája mellett érvek, és ahol leginkább helye van a politikai programokról és a jelöltek alkalmasságáról vallott vélemények akár túlzó, felfokozott megfogalmazásának, tekintettel arra is, hogy ezen időszak alatt a cáfolat vagy ellenvélemény kifejtésének is jelentős teret nyílik (31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [30]; 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [28]; 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [35], [43], továbbá 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [26]).

[28] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján már a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatában is további alapvető alkotmányossági szempontokra mutatott rá kifejezetten annak a kérdésnek a mérlegelése körében is, hogy egy választási kampány során tett kijelentés tényállításnak vagy értéktételnek minősül-e. Az Alkotmánybíróság egyfelől megerősítette, hogy az elhatárolásnak választási kampány során is alkotmányjogi jelentősége van, mivel a tényállításokra és az értéktételekre eltérő mércek alkalmazandók (lásd 31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [27]; 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [43]). Másfelől ugyanakkor az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatából az is egyértelműen kirajzolódik, hogy a

tényállításokra vonatkozó, a jogszer telenség megállapíthatósága tekintetében megengedhetőbb teszt alkalmazására ez esetben kifejezetten szigorú körben van csak lehetőség, vagyis a tényállítás alkotmányjogi fogalmát megszorítóan kell értelmezni. Erre utalt az Alkotmánybíróság akkor, amikor a mérlegelés alkotmányos követelményeként mondta ki, hogy a szóban forgó kijelentés értékelése nem történhet csupán "megragadva a kijelentés direkt tartalmánál" (5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [27]), hanem a mérlegelést a választási kampány felfokozott helyzetét és az ügy összes körülményét figyelembe véve, valamint arra tekintettel kell elvégezni, hogy a jelöltek egymás programját és alkalmasságát minél szabadabban kritizálhassák (31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]-[30]; 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [43]).

[29] 3.1. Az Alkotmánybíróság mindezeket megerősítve ismételt hangsúlyozza: a politikai vitának a választási kampány során különösen is felfokozott légkörében a tényállítások meghatározása nem történhet önmagában a bizonyíthatósági teszt köznapi értelemben vett automatikus alkalmazásával, azaz nem szorítkozhat kizárólag a vizsgált kijelentés szó szerinti tartalmának értékelésére. A közügyek intenzív vitájában résztvevők jogi felelősségre vonásához nem elegendő annak kimutatása, hogy a vizsgált megszólalás bizonyos elemei ténylegesen, objektív módon cáfolhatók. A vitatott kijelentés értékelését arra is figyelemmel kell elvégezni, hogy a kijelentés a választási kampány speciális szituációjában milyen valódi jelentést hordoz a kampányüzenetek címzettjei, a választópolgárok számára. Ennek az értékelésnek a szemléletét az határozza meg, hogy a közügyek demokratikus vitája során a vita érintettjei a politikai történéseket a maguk összefüggéseiben értelmezik a polgárok, akik tisztában vannak a pártpolitikai véleménynyilvánítások, különösképpen a kampányolás figyelemfelkeltésre és túlzásokra hajlamos jellemzőivel (lásd: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [28]). A választási időszakra kiváltképp vonatkoztatható az, amire az Alkotmánybíróság a politikusok egymás közti vitájával kapcsolatban már korábban is rámutatott: "az esetükben a személyüket ért bírálatot és minősítést a társadalmi nyilvánosság eleve másként, a demokratikus vita szükségszerű részeként, jellemzően a különböző politikai érdekek mentén értelmezendően megnyilvánulásként kezeli. Magyarországon az elmúlt időszakban kialakultak a plurális politikai nyilvánosság működésének sajátosságai, amelyek között a közéleti viták során elhangzottakat a társadalom kell körültekintéssel tudja értékelni." (7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57])

[30] 3.2. Mindezzel összhangban kell döntenie arról, hogy egy egyébként állítólagban megfogalmazott kijelentés az alkotmányjogi mérlegelésben valóban tényállításnak minősül-e. E tekintetben a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat úgy fogalmazott: "ha a megnyilatkozásnak a közügyek vitája, kiváltképp a kampány sajátosságaira tekintettel észszerűen tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a közlést a választók az érintett múlt- vagy jövőbeli politikájára vagy a jelölt alkalmasságára vonatkozó politikai véleményként (nem pedig szó szerint) értelmezik, akkor a közéleti vita legintenzívebb szférájának szabad alakulása érdekében ebből kell kiindulni. Ez a mérlegelés tehát egyértelműen túlmutat a

kijelentés elemeinek pusztán bizonyíthatósági teszttel történő vizsgálatán, és az ügy valamennyi körülményének értékelését igényli. Ha az egymásra tett kijelentések közvetlenül a közéleti szereplők politikai tevékenységére, programjára vagy közéleti hitelességére, alkalmasságára vonatkozik, akkor - még ha állító módban fogalmazták is meg - vélelmezhető a közlés véleményként való értelmezése. Szintén védelem alá tartozhat a kritika túlzó, meghökkenést megfogalmazása, akkor is, ha a túlzás esetleg ténybeli kérdést is érint. Kétség esetén ráadásul a mérlegelés arra is támaszkodhat, hogy egyes részletek tényszerű cáfolatára a kampányban széles körben lehetőség nyílik." (Indokolás [29])

[31] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján vizsgálta meg az ítélet végzésének alapjogi indokolását. E tekintetben szükséges kiemelni, hogy az érintett önkormányzati képviselő jelölt által használt "soha, soha nem támogatta" kifejezésnek a jelentésstartalma képlekeny, abból nem következik egyértelműen az, hogy az érintett a vitatott kérdéssel összefüggésbe hozható szavazásokon az ellenzéki képviselőket "nem" szavazatot adtak volna le. Ezért megállapítható, hogy a Gyri Ítélet tábla döntése a fentiekben ismételten megemlékező alkotmányossági megfontolásokon nyugszik. Ezt igazolja az is, hogy az ítélet tábla figyelembe vette a kijelentés vizsgálatakor, hogy a választópolgárok értelmezni tudták a kifogásolt kijelentés üzenetét: a kérdéses mondat ugyanis szövegkörnyezete szerint elsősorban arra utal, hogy az ellenzéki képviselőket a videót közzé tevő önkormányzati képviselő jelölt szerint általában nem tanúsítanak konstruktív magatartást a közgyűlés többsége által elterjesztett indítványokkal szemben. Az ítélet tábla szerint tehát a kifogásolt kijelentésből nem az következik, hogy az ellenzéki képviselőket "nemmel" szavaztak egyáltalán elterjesztésre, miközben valójában "igennel" voksoltak, hanem az, hogy az ellenzéki képviselőket a kijelentést tevő önkormányzati képviselő jelölt szerint nem voltak egyúttal ködköz, és véleménye szerint ez a jövőben sem várható. A támadott végzés ezért tehát a fenti szempontokra tekintettel (egyértelműen építve a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatban foglaltakra) állapította meg, hogy a sérelmezett kifejezés - a benne foglalt tényszerű állítás ellenére - összességében olyan (politikai) véleménynek minősül, amely arra irányítja a választópolgárok figyelmét, hogy az ellenzéki képviselőket, illetve képviselő jelöltek az állítást megfogalmazó önkormányzati képviselő jelölt szerint mennyire voltak konstruktívak (illetve jelen esetben inkább destruktívak) a helyi intézmények fejlesztését elősegítő közgyűlési tárgyalások, illetve szavazások során. A kijelentés egyes elemeinek cáfolatára pedig a kampány további részében sor kerülhet, ahogyan ezt a támadott végzés és az annak alapjául szolgáló HVB és TVH döntések is kimondták.

[32] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján úgy ítélte meg, hogy a Gyri Ítélet tábla mérlegelése az Alaptörvénnyel összhangban lévő jogértelmezésen alapul, és a bíróság a mérlegelés alkotmányossági szempontjait nem sértette meg. Ezért a végzés nem sérti az Alaptörvény IX. cikk (3) és (4) bekezdését, valamint a 28. cikkét sem.

[33] 5. A fentiekkel összhangban megállapítható tehát, hogy a választási kampányok során a V. széles eszköztárat biztosítja a jelöltek számára a választópolgárok meggyőzésére, és ezekkel összefüggésben az

alkotmánybírósági gyakorlatból is az következik, hogy a választási kampányokban az egyes kijelentések megítélése tekintetében a tényállítások és a (politikai) véleménynyilvánítások közötti határok kitolódhatnak. Ismételten szükséges azonban megjegyezni, hogy az Alkotmánybíróságnak a választási kampány szabad folyását védő eddigi gyakorlata és a most, illetve korábban összegzett értelmezése nem jelenti azt, hogy a jelöltek bármilyen valótlán információt, állítást terjeszthetnek egymásról, vagy az igazságot elferdítő állításokkal, féligazságokkal a választókat szabadon megtéveszthetik. Hatásköri keretei között ezért ezek felettrkörözhet az Alkotmánybíróság. Ezen túlmenően azonban a választási kampány etikai kérdéseit az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja, ez ugyanis a kampányban résztvevők felelőssége. A jelöltek részéről a kampányokban tett túlzó vagy meghökkenítő állítások megfogalmazása ugyanis olyan negatív folyamat generál, amelynek káros hatásait minden jelölt felismerheti és ez az egész társadalmat sújtja. A jó erkölcsöt és a jó ízlést figyelmen kívül hagyó megnyilvánulások morálisan minősítik azt is, aki ilyen eszközökkel él. Az alapjogilag védett szólásszabadság nem jelenti ugyanis azt, hogy minden, nem jogellenes, hátrányos jogkövetkezménnyel nem járó lehetőség élni is kell. Etikai szempontokon túl ezt diktálja minden érintett jól felfogott saját érdeke is.

[34] Mindemellett azt is hangsúlyozni kell, hogy fenti alkotmányossági szempontok a mérlegelés lehetséges határát is kijelölik. E szerint, ahogyan már a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatban is fogalmazott az Alkotmánybíróság: ha a megnyilatkozásnak észszerűen még a kampány körülményei között sem tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a közlést a választók az érintett múlt- vagy jövőbeli politikájára vagy a jelölt alkalmasságára vonatkozó politikai véleményként értelmezik, akkor helye lehet a közlés valótlán tényállítás miatt történő felelősségre vonásának. Minél közvetettebb módon közzé kerül a kijelentés a jelölt politikai tevékenységéhez, programjához, illetve minél önállóbb jelentése és minél nagyobb súlya van a megnyilvánulás ténybeli elemének, annál inkább sor kerülhet arra, hogy az állítás jogszerűségének megítélésére valóban a tényállításokra irányadó követelmények alapján kerüljön sor (lásd: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [32]).

Budapest, 2019. október 7.

*Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró*

*Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró*

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1600/2019.